

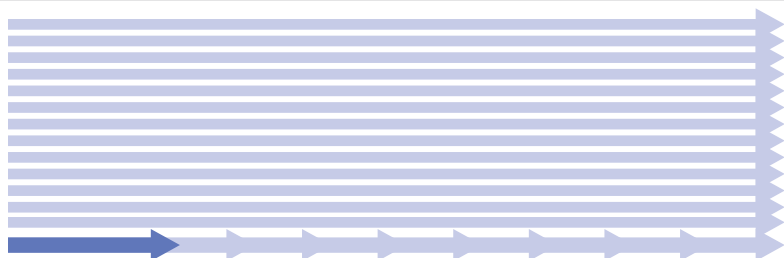
Napút-füzetek

2019 132.

Hogyan öltöm meg Raszputyint

V. Puriskevics
egykori Duma-képviselő naplója

Karner András fordítása

*Feleségemnek
szeretettel*

V. Puriskevics

Előszó

2016. december 16-án múlt kerekén 100 éve, hogy a cári család legmagasabb köreihez köthető főúri összeesküvő csoport meggyilkolta Raszputyint. A korabeli nyomozás napokon belül fényt derített a gyilkosok kilétére, akik első ijedségük után maguk sem tagadták tettüket, sőt utóbb hazafiúi büszkeséggel vállalták, hogy szent oroszron és a dinasztia érdekében likvidálták a nagypolitikára káros befolyással bíró utálatos muzsikot.

A fronton tartózkodó II. Miklós távollétében, Szentpétervár egyik legelőkelőbb családjának sarja, Feliksusz Juszupov herceg palotájában került sor a leszámolásra. A késő éjszakába nyúló jelenetről a résztvevők közül többen is megemlékeznek emlékirataikban, maga a cári családdal rokonságban lévő Juszupov herceg is, aki számúzetéssel megúsza az ügyet, sőt ily módon menekült meg a bolsevik diktatúra vérengzésétől.

A másik fontos önvallomást, V. Puriskevics naplóját (jelen műfordítás tárgyát) 1918-ban Kijevben a *Bolsevizmus elleni harc Bizottsága* publikálta orosz nyelven, majd 1924-ben Párizsban jelent meg franciául. Maga Puriskevics a gyilkosságot követően egészségügyi katonavonatával a román frontra utazott, utóbb 1920-ban kiütéses tifuszt kapott és Novorosszjiszkbán meghalt.

Az értelmi szerzők között ott találjuk még Dimitrij Pavlovics nagyherceget, a cár unokaöccsét, valamint néhány közreműködőt, Puriskevics munkatársait, Sz. Sz. Lazavert sebészorvost és Szuhotyin főhadnagyot. A tervezett merényletről hetekkel annak végrehajtása előtt egész Pétervár suttogott, tudott róla maga a belügyminiszter is, bár megakadályozni képtelen volt.

Noha a főszereplők vallomása kis eltérésekkel megegyezik, a történészek utóbb számtalan ellentmondást tártak fel az elmúlt évszázad alatt a „cui prodest?” kérdést feltéve. Az ezredforduló táján nyilvánosságra került diplomáciai iratok és a csak az angol titkosszolgálat által használt fegyver típusa kapcsán felmerült a brit titkosszolgálat két emberének cinkossága is, vélelmezve, hogy a britek nem nézték jó szemmel a cárt a háborúból való kiugrásra biztató Raszputyin tevékenységét.

Mindenesetre a primer történeti források közül (*ideszámítva M. Paleologue, a francia köztársaság nagykövete, Buchanan angol nagykövet és Pierre Gilliard, a cári gyermekek svájci nevelőjének memoárjait*) egyedül Puriskevics „vallomását” nem ismerhette eddig a magyar olvasó. A nagy rejtélyek sorába tartozó hátborzongató politikai gyilkosság eme forrásművének megismertetésével kívánunk hozzájárulni a történelmi tisztánlátáshoz.

A fordító

Grigorij Raszputyin

Feliks Juszupov herceg

1916. november 19.

Ma nagy érzelmi viharok dúltak lelkemben.

Hosszú évek óta először töltött el az a nagy erkölcsi megalégedéssel járó érzés, melyet valamely feladat tudatos, őszinte és bátor teljesítése okoz. A Dumában Oroszország jelen állapotáról szóltam. A kormányzatnak címezve követeltem, hogy tárják fel az igazságot a cárt körülvevő ravasz udvaroncok minden fondorlatáról. Követeltem, hogy hozzák az uralkodó tudtára a valóságot az Oroszországot fenyegető sötét háttérhatalmak működését illetően. Ezek a hatalmak mindig készen álltak arra, hogy hasznot húzzanak a kormányzat legapróbb tévedéseiből, legkisebb kudarcából, melyet a Teremtő végzéséből Oroszországot sújtó háborús évek során elkövetett, vagy hogy mindent a cár nyakába varrjanak.

Ezek a hibák csak megsokszorozódnak egy olyan kormány alatt, melynek tagjai között rengeteg a tehetetlen, egoista és karrierista alak. Olyan emberek, akik megfélemlkeztek hazájukról, akiknek semmi sem számít a saját érdekeiken és mindennapos jólétükön kívül.

Ó! Mily végtelen együttlérés vezetett a cár iránt, bárha találna kormányzásra alkalmas férfiakat, de senki. Mennyire szálnalmasak mindazok, akik erejük és képességeik megfeszítésével, ambícióiktól fűtve, az oly nehéz időkben, mint korunk is, a kormányzati posztokat a legcsekélyebb felelősségérzet nélkül fogadják el.

Több mint két és fél éve már, hogy a politikai tetszhalál állapotában leledztem. Hallgattam, s midőn Péterváron a Duma ülésein részt vettem, valamenynyí politikai párttól független, objektív magatartást tanúsítottam. Úgy vélem, s most is úgy gondolom, hogy a háborús körülmények között minden széthúrást, minden személyes sérelmet el kell felejtetni a nagy, közös cél érdekében, miszerint a szenvedésektől kimerült Oroszország a cár személyén keresztül minden polgárával szót tudjon érteni.

Megszegve hallgatási fogadalmam, nem a politikai küzdelmek okán avagy az ellenségeskedő politikai pártok militánsainak tanácsára, sokkal inkább a nép közhangulatának engedve, melynek keserűsége napról napra nőtt, szinte már a trónszék lábáig ért a bábfigurákká lett minisztereknek köszönhetően. És a bábokat mozgató madzagok szálai Grigorij Raszputyin és Alexandra Fjodorovna, Oroszország és a cár rossz szelleme kezében futottak össze. A cárné az orosz trónon ülve is megmaradt németnek, idegennek az ország és a nép számára – ahelyett, hogy a szeretet, a gondoskodás és a védelem megtestesítője lett volna.

Kínos nekem minderről írni, de a napló műfaja nem enged semmiféle hazugságot. Tanúja voltam az orosz hadseregben uralkodó közhangulat változásának a nagy háború kirobbanásától fogva, és mély keserűséggel szemléltem a cári tekintély és hírnév hanyatlását a harcoló egységeknél. Sajnos nemcsak a tisztikarban, hanem a sorkatonák között is. Az ok mindig ugyanaz, a bűnös: Raszputyin.

A cárné révén az uralkodóra gyakorolt végzetes befolyása, továbbá ama tény, hogy a cár képtelen volt megszabadítani Oroszországot ettől a koszos, parázna és megvesztegethető paraszttól, aki részt vett az államügyek irányításában, Oroszországot a feneketlen szakadék szélére sodorta.

Uramisten! Micsoda hályog fedi az uralkodó szemét? Ki világosíthatná fel mindarról ami a háta mögött folyik? Milyen zsugoriak és szánalmasak a miniszterei, akik elhallgatják előtte az igazságot, és akik önző személyes érdekeiket előtérbe helyezve a dinasztia sorsát kockára teszik! Mely tényezők készítetik az orosz méltóságokat és a cár közvetlen környezetét a hallgatásra?

Az ok – a gyávaság. A végtelen gyávaság és a karrierféltség. Rettegésük oltárán feláldozzák Oroszország érdekeit. Félnék megmondani a cárnak az igazat.

Mindezt akkor értettem meg a legvilágosabban, amikor november 7-én visszatérve a román frontról, meghívót kaptam az uralkodó mogilevi főhadiszállására, és jelentést tettem a Reni, Brajla és Galac körzetekben állomásozó hadseregeink közhangulatáról.

Jól emlékszem még a nagyhercegek és tábornokok fényes és zajos tömegére, amint velem együtt az uralkodó vacsora előtti megjelenésére vártak. Háborús élményeiről és az oroszországi eseményekről diskuráltak. Egyik a másik után jött hozzám megkérdezni:

„Elkészítette már a jelentését a cárnak? Felvilágosította a valós helyzetről? Szóljon neki Stürmerről is. Értesse meg vele Raszputyin gyászos szerepét. Hívja fel a figyelmét az országra gyakorolt vezetes befolyásukra.”

„Rendben van, fenséges úr! Értettem, tábornokom!” – feleltem egyiknek is, másikkal is. De egyre kedvetlenebb és szomorúbb lettem. Hogyan? – gondoltam. Én, aki az egész háborút a fronton töltöttem, aki másra sem tud gondolni, mint hadseregünk üdvére, az én feladatomban lenne felvilágosítani az uralkodót saját kötelességeiről? Van fogalmuk Önöknek, mit művelnek Raszputyin és cinikostársai Oroszországgal a cár nevében? Az uralkodó iránti minden tiszteletet és megbecsülést kiölik a népből! És Önök hallgatnak?

Miért hallgatnak? Önök, akik mindennap a cár legszűkebb környezetében tartózkodnak. És miért sugallják nekem a cselekvést, aki távol maradtam a kérésézetű politikusok és a szappanbuborék módjára felfújtt, majd kipukkanó miniszterek által irányított belpolitikától?

Mert gyávák! – gondoltam és mondtam meggyőződéssel.

Nyomorult egoisták! Ti, akik mindent a cárnak köszönhetek, ti, akik képtelenek vagytok elosztatni a tisztánlátását akadályozó végzetes homályt, hagyjátok, hogy kegyencek és hízelgő udvaroncok hálójában vergődjön.

Nos, erről a keserű igazságról beszéltem előbb a főhadiszálláson, majd a Duma ülésén oly módon, hogy egész Oroszország rám figyelt, hűséges és megvesztegethetetlen szolgájára, aki sohasem habozott a haza érdekeit a sajátja elé helyezni.

Kimondtam az elhallgatott igazságot, nem hagyva kétséget afelől, hogy egész Oroszországot, a legderekabb orosz embereket – pártállás és véleménykülönbség nélkül – szomorúsággal tölti el a jelen helyzet. Amikor kétórás beszédem végén elhagytam a szónoki emelvényt, a helyeslés orkánja, baráti arckok és forró kézszerítések biztosítottak a hallgatóság teljes egyetértéséről. A mai napon a társadalom valamennyi osztályának képviselői jelen voltak a nemzet és a társadalom kiválóságaival együtt a Tauriai palota zsúfolásig telt üléstermében.

Bizonyos vagyok benne, hogy hűen tolmácsoltam Oroszország érzelmeit, és egyetlen hamis állítás sem hangzott el felszólalásomban.

Mondandómat nem a Gucskov-féle impertinencia jellemezte, sokkal inkább az uralkodója iránt lojális alattvaló hűsége, szeretete hatotta át. Ez a szeretet az oka, hogy Oroszország valamennyi képviselője, a szélsőjobbtól a baloldali pártok reprezentánsaiig, ugyanúgy értékeli a kialakult helyzetet. Egyhangúlag úgy gondolják, hogy Raszputyin a létező leghitványabb figura, aki valaha is megfordulhatott a cári család környezetében.

Igen, mindazok, akik a Tauriai palota üléstermében ma jelen voltak, helyeselték mondandómat. Az egész Dumából mindössze három-négy ember – élükön Markov és Szamiszlovszkij képviselőkkel – nem osztozott a bennünket eltöltő lelkesedésben, miszerint forduljunk felhívással a cárhoz, mentsen meg bennünket és egész Oroszországot ettől az újkori egyiptomi csapástól, melyet Raszputyin képvisel.

De kít érdekel! Ezek a karrieristák képesek valamennyi kormányt kiszolgálni olyan figuráktól kényeztetve, mint Protopopov, Stürmer, Vojkov és sokan mások, akik csak önmagukkal törődnek. Utóbbiak kézben tartják őket a politika gyorsan változó körülményeihez igazodva.

A palotából kijövet fáradtan, a baráti üdvözlések tömegétől elcsigázva összefutottam Kaufman-Turkenstanszkij úrral, a Nemzetközi Vöröskereszt főhadiszállásra delegált elnökével, aki másnap készült állomáshelyét elfoglalni. Megölelt és elmondta, hogy beszédem gyorsírással rögzített szövegéből kért egy példányt, amelyet személyesen kíván a cárnak átadni.

Hazatérve, feleségem egy érdekes epizódot mesélt. Felszólalásom vége felé a nyilvánosság számára fenntartott karzaton, ott, ahol ő maga is helyet foglalt, a pétervári arisztokrácia köreiből származó hölgyek vették körül. Mindnyájan arra kérték, tolmácsolja nekem egyetértésüket az általam kifejtett témákban. A hölgyek között volt Ikskul von Hildenbant bárónő, Raszputyin egyik leglelkesebb híve. A muzsik gyakorta volt szalonjának vendége. Ő is kérte a feleségemet, hogy adja át gratulációját, valamint a hét valamely napjára szóló vacsorameghívását.

Jót neveltünk a meghíváson, melynek célja világos volt, akár a nap: a bárónő össze akar hozni Raszputyinnal, meggyőződése lévén, hogy hipnotikus hatásának nem tudok ellenállni, és fanatikus hódolóinak egyikévé válok a jövőben.

November 20.

A nap folyamán egy perc nyugtom sem volt. Az íróasztalomnál ültem és a szünet nélkül csengő telefon után kapkodtam. Reggeltől estig ismerősök és ismeretlenek hívtak, hogy a tegnapi beszédemmel kapcsolatos tetszésüknek hangot adjanak. A telefonhívások özöne lehetetlenné tette, hogy a dolgozószobámat használjam. Ostoba helyzetbe kerültem. Némán hallgatnom kellett a nekem címzett dicséreteket anélkül, hogy a csalogányként trillázó beszélőt félbeszakíthattam volna.

A névjegyüket is sokan adták le, hogy kifejezzék irántam érzett szimpátiájukat. Néhányan az Államtanács tagjai közül, például S. I. Seremetyev gróf, valamint A. A. Nariskin, akiket szerettem és tiszteltem – mindkettőjük amolyan félelem és gáncs nélküli lovag.

A telefonálók között volt Juszupov herceg, Szumarkov-Elsztone grófja, aki nagyon kíváncsivá tett. Gratulációja után engedélyt kért, hogy tisztelétét tegye nálam – mint mondta, szeretne néhány dolgot tisztázni Raszputyinnak az udvarnál játszott szerepét illetően, amiről telefonban nem tud szólni.

Kértem, keressen fel másnap reggel 9-kor.

Nagyon kíváncsivá tett, mit fog mondani és mit kíván tőlem.

November 21.

Ma reggel, pontban kilenckor megérkezett Juszupov herceg. Fiatalember, a hadapródiskolások uniformisában. Rögtön rokonszenvet ébresztett. Magatartását elegancia jellemzi; minden megnyilatkozása előkelő származásáról tanúskodik. Az a fajta ember, akit nagy akaratú és állhatatosság jellemez. Az a típus, melyből az oroszok, legfőképp a nemesek körében nem sokat találni.

Több mint két órát töltöt nálam.

– Beszéde nem fogja elérni az ön által remélt eredményt – szögezte le mindjárt az elején. – A cár nem szereti, ha akaratával ellenkezően nyomást akarnak gyakorolni rá. Raszputyin szerepe pedig ahelyett, hogy csökkenne, még jobban megerősödik az Alexandra Fjodorovnára gyakorolt határtalan befolyása révén. Márpedig a cárné kormányozza az államot, mivel az uralkodó a katonai műveletek irányításával van elfoglalva a főhadiszálláson.

– Nos, akkor mit kell tenni? – kérdeztem. Rejtélyesen elmosolyodott, majd rezzenéstelen tekintettel végigmért. – El kell tenni láb alól Raszputyint! – mondta végül.

Elnevettem magam.

– Könnyű azt mondani – feleltem. – De ki vállalkozna rá? Oroszországban nem ismerek ilyen eltökélt, mindenre elszánt embereket. Ami pedig a kormányzatot illeti, amely erre képes lenne, épp ellenkezőleg, úgy őrzi, mint valami kincset.

– Ez igaz – válaszolta Juszupov. – A kormányzatra valóban nem lehet számítani, de a feladathoz szükséges férfiakat lehet találni Oroszországban.

– Gondolja?

– Biztos vagyok benne. A sok közül az egyik jelen pillanatban ön előtt áll. Hirtelen felpattantam, majd fel s alá kezdtem járni.

– Figyeljen rám, herceg – mondtam –, ez nem tréfadolog! Olyasmiről szól, ami engem is régóta foglalkoztat. Akárcsak ön, én is jól tudom, hogy egyedül a dumabéli felszólalásokkal nem lehet a helyzetet megoldani. De a fuldokló az utolsó szalmaszálba is belekapaszkodik... Az a megoldás, amiről ön beszél, nem lep meg. Ellenkezőleg. Néhány éve, a néhai J. A. Deduline idejében, aki, mint tudja, a palota parancsnoka volt – meglátogattam őt Carszkoje Szelóban minthogy jó viszonyt ápoltunk egymással. Meg akartam győzni Raszputyin azonnali likvidálásának szükségességéről. Ekkor jutottam el azon felismerésig, hogy Raszputyin végzetes a dinasztíára, egyben Oroszországra nézvést.

– És? – kérdezte Juszupov.

– Láthatja, hogy semmi sem változott. Raszputyin életben van. Deduline nem mert egy ilyen ügybe keveredni; tragédia, hogy az udvaroncok többsége, olyan alakok, mint Sabler, Rajev, Dobrovolszkij, Protopopov, Stürmer, Vojkov

és még sokan mások, Raszputyintól várják az előmenetelüket. És amíg a legapróbb hiba az életébe kerülne annak, aki Oroszországot meg akarná szabadítani ettől a fekélytől, addig a helyzetet az udvari söpredék a maga javára fordítaná.

– Igaza van – jegyezte meg Juszupov. – Tudja, hogy Raszputyinra három különböző rendőri szolgálat is vigyáz?

– Lehetetlen!

– Biztosíthatom róla. A cárnő kérésére ügyel rá az uralkodócsalád személyi biztonságáért felelős szolgálat, a Belügyminisztérium, valamint azok a titkos ügynökök... nos, találja ki, kicsodák!

– Fogalmam sincs!

– Ne lepődjön meg... A bankok titkos ügynökei!

Elmosolyodtam. – Hercegem – mondtam neki. – Régóta már, hogy semmi sem lep meg, ami Oroszországban történik. De ha ön részt akar vállalni a hazának Raszputyin karmaiból történő megmentésében – íme, a kezem rá! Megvizsgáljuk, milyen módon vihetnénk végbe az ügyet, és kik volnának még azok az alkalmas személyek, akik bevonásával nem veszélyeztetjük a titoktartást.

– Két ilyen személyt is tudok ajánlani – mondta lelkesülten Juszupov, és megszorította a kezemet.

– Amikor ráér, látogasson meg. Összeismertetem velük. Megbeszéljük a kérdést négyesben, és ismertetem a tervet, amelynek kivitelezése csupán Grigorij Jefimovics lelkiállapotától és ama vágyától függ, hogy eljőjön hozzám egy este.

Ezután elváltunk.

November 22.

Tegnap este elmentem Juszupovhoz. Nyolcra értem hozzá, amikor még egyedül találtam.

Fél óra múltán a Preobrazsenszkij ezred fiatal tisztje, S. főhadnagy lépett be, aki kevésbé mozgékony, de energikus ember benyomását keltette bennem, majd néhány perccel később egy karcsú, jóképű, magas fiatalember rontott a terembe. Azonnal felismertem: Dimitrij Pavlovics nagyherceg volt.

A kölcsönös bemutatkozások után minden különösebb bevezetés nélkül körvonalazni kezdtük, milyen módon végezhetnénk Raszputyinnal. Szóba került, Raszputyin már régóta keresi a módját, hogy megismerkedhessen a Pétervár-szerte szépségéről híres fiatal N. grófnővel, aki gyakori vendég volt a Juszupov-palotában.

– A grófnő jelenleg nem tartózkodik Péterváron – adta hírül házigazdánk. A Krímben van, és nincs szándékában Pétervárra visszajönni. De amikor legutóbb erről Raszputyinnal beszéltem, megemlítettem, hogy hamarosan hazatér, és ha akarja, be tudom mutatni neki a szüleimnél tett egyik látogatása alkalmával. Raszputyin örömmel fogadta a javaslatot, és csupán arra kért, jelezzem előre a dátumot, hogy a maga részéről el tudja kerülni a cárné esetleg ugyanazon napra eső Carszkoje Szeló-i meghívását.

– Nos, uraim – tette hozzá Juszupov –, ilyen körülmények között nem lesz nehéz Raszputyint elintézni. Most már csak az a kérdés, mi módon végezzünk vele, mit csináljunk a hullájával, és miként kerüljük el a titkos ügynökök gyanúját?

Hosszas beszélgetés után egyöntetűen a méreg mellett döntöttünk. A Juszipov-palota ugyanis a Mojka rakparton áll, épp egy rendőrőrssel szemben, ami minden, revolverrel elkövetett akciót kizárt, még az alagsori ebédlőben is, ahol Juszipov Rasziputyint fogadni kívánta.

Az is világossá vált, hogy négy ember kevés a sikeres végrehajtáshoz. A személyzetet nem akartuk bevonni az ügybe, de tudtuk, hogy egy megbízható sofőr nélkül kivitelezhetetlen a vállalkozásunk.

S. S. Lazavert doktort ajánlottam, különítményem főorvosát, akivel több mint két éve együtt dolgoztam a fronton. Javaslatomat elfogadták, és miután fél órát beszéltem az orosz állami politikáról, mindnyájan eltávoztunk. Következő összejövetelünk időpontját november 24-re, este 10 órára rögzítettük a Varsó teherpályaudvaron veszteglő vasúti kocsimba. Arra számítottam, hogy december közepén a Vörös kereszt egy különítményével Jasiba, a román frontra utazom.

November 24.

Az egész napot Lazavert doktorral töltöttem, hogy a szükséges dolgokkal felszereljük a frontra induló vasúti kocsimat.

Felkerestem a Vörös kereszt Központi Igazgatóságát, ahol a szokásos zűrzavar fogadott, és ahol intrikákkal, kitérítésekkel és bürokratikus ügyintézésel foglalkoztak a fontos aktuális ügyek helyett.

Délben Oldenburg Alexander Petrovics hercegnél ebédeltem szokásos beszámolóim megtétele után, majd a Dumába mentem.

Milyen mélységes tiszteletet éreztem ez iránt a nemes, tiszta lelkű, a sebesültek szent ügye iránt elkötelezett aggastyánnal szemben! Jelleme és vérmérséklete egyaránt apámra emlékeztetett. Fiúi érzelmekkel voltam iránta, és ő maga mély bizalmával ajándékozott meg.

Lobbanékony és dühös is tudott lenni, de elsőként kért bocsánatot az akaratlanul megbántott emberektől. Nemes lelkülete mindenkor a mások javának szolgálatára ösztönözte. Nem is tudom, mi lett volna az egészségügyi frontszolgálat intézményével, ha Oldenburg herceg időről időre le nem gorombítja a hatóságokat, akik saját érdekükben el akarták tussolni a beteg és sebesült katonák segélyszervezeteinek botrányait. Miközben ezek szembeszökök voltak mindenki számára, aki csak látogatást tett ezeknél az egészségügyi szervezeteknél.

Magától értetődik, hogy a herceget becstelen emberek sokasága vette körül: sikkasztók, csalók és karrieristák, aki ismerték és kihasználták gyenge pontjait. Ezeknek az alakoknak a tanácsai természetesen semmiféle eredményt nem szültek, ellenben jó sok pénzbe kerültek. Mindez persze eltörpül a hercegnek a hadsereg számára tett szolgálataival mellett. Ezt az aggastyánt fiatalos lendület és energia jellemezte. Végtelen jósága megmutatkozott mosolyában, amikor ritkán tanúja lehetett erőfeszítései eredményének.

Ma a hercegnek szóló beszámolóim közben kínos vitába keveredtem Dvukrajev úrral, az Északi front egészségügyi szolgálata főfelügyelőjével, Jevdokimov fanatikus hívével.

Bevallom, szívesen letaszítottam volna a tarpei szikláról a következő három alakot: Jevdokimov orvosi főfelügyelőt, valamint két segédjét Gubenetet és Dvukrajevét. Mennyi kárt okoztak a hadseregnek! De a legfőbb bűnük, hogy állandóan igyekeztek elkendőzni az igazságot és akadályozták a Vörös kereszt fronton való működését. Dvukrajevvel való találkozásom balul ütött ki. A herceg jelenlétében a szemébe vágtam, hogy hivatásos hazudozó, mire ő provokált. Természetesen hozzátette, hogy a párbajra majd a háborút követően kerülhet sor, hisz a pillanat erre nem alkalmas.

Válaszul kinevettem, és megerősítettem, hogy szavaimat soha nem vonom vissza.

Csak este nyolckor tudtam a Varsó pályaudvaron álló szerelvényemhez eljutni. Egyenesen a könyvtárkocsiba mentem a szükséges rendelkezéseket kiadni, és hogy felkészüljek a 10 órára tervezett találkozóra.

Miután a szerelvény műszaki embereit és az ápolókat elküldtem, befüggyöztem az ablakokat és várni kezdtem.

Pontban tízkor megérkezett Juszupov, S. főhadnagy és Dimitrij Pavlovics nagyherceg, mindnyájan ez utóbbi gépkocsijával.

Bemutattam nekik Lazavert doktort, azután körvonalaztuk a tervünket. Juszupov herceg megmutatta a Maklakovtól kapott kristályos ciánt és a folyadék állagút, melyet egy kis üvegcsében egész este rázogatott.

Találkozónk mintegy két óra hosszát tartott, és az alábbiakban egyeztünk meg: az adott napon, jobban mondva éjszakán, pontban éjfélkor találkozunk Juszupovnál. Miután a palota alagsori ebédlőjében mindent elrendezünk, félgykor felmegyünk a herceg dolgozószobájába.

Hajnali egykor Juszupov a Lazavert doktor által vezetett autómon elhagyja a palotát és elmegy Raszputyinért a Gorohovaja utcába.

Miután visszaérkeznek, a kert felőli bejáraton át egyenest az ebédlőbe kíséri őt. A sofőrnek oly módon kell megállnia a kocsival a bejáratú ajtó előtt, hogy az abból kiszálló alakok körvonalait ne lehessen látni a rácson keresztül. Vagyis, hogy sem a Mojka-csatorna túloldalán sétálók, sem pedig a 61. szám alatti rendőrőrs emberei ne vehessék őket észre.

Számolnunk kell rendőrségi besúgókkal is, akik Raszputyin éjszakai csavargásait szokták követni. Raszputyin érkezését követően Lazavert doktor csatlakozik hozzánk a szalonban. Dimitrij Pavlovics, jómagam, S. főhadnagy és Lazavert készen állunk, hogy Juszupov segítségére siessünk, ha valamilyen váratlan fordulatot venne az ügy.

Raszputyin halálát követően, melynek számításaink szerint érkezése után 15-20 perccel kell bekövetkeznie a madeirába csempészett méregtől, Juszupov jelez nekünk, majd mindnyájan lemegyünk az alagsori ebédlőbe. Ott összecsomagoljuk Raszputyin holmijait, ezután S. főhadnagy Raszputyin bundájába bújva, a nagyherceggel és Lazaverttel a Varsó pályaudvaron lévő vasúti kocsihoz hajt. Feleségem és Lazavertné már várják őket, és a begyűjtött kazánban elégetik Raszputyin holmijait.

Autómat a vonatszerelvény mellett hagyva, a társaság gyalog vagy fiákeken a nagyherceg Nyevszkij proszpekten lévő palotájába megy, majd Dimitrij Pavlovics kocsiján visszatérnek a Juszupov-palotába. Juszupovval együtt én már várni fogom őket, együtt becsavarjuk valami vászonfélébe a hullát,

betesszük a kocsiba, és egy előre kijelölt helyen a vízbe dobjuk. A testre két 30 kilós súlyt erősítünk, nehogy fennakadjon a lékben. Rettenetesen fagyott, és hosszasan kellett keresgélni Pétervár befagyott csatornáin az alkalmas helyet.

Itt be is fejeztük összejevetelünket, és megegyeztünk, hogy december 1-én találkozunk újra a részletek pontosítása ügyében. A találkozó helye és ideje: a vasúti kocsimban este tízkor. Időközben feltűnés nélkül meg kell találnunk a léket, ahol Raszputyin testét a vízbe dobjuk. Éjfélkor elváltunk. Vállaltam, hogy a szükséges láncokat és súlyokat az Alexander piacon megvásárolom.

November 28.

Juszupovval folytatott telefonbeszélgetésemet követően egy óraker felkerestem otthonában, hogy szemügyre vegyük a Raszputyin „likvidálásának” helyszínét választott alagsori ebédlőt.

A főbejáraton léptem be, s míg a dolgozószobába értem, háziszolgák tömegébe ütköztem. – Herceg – kérdeztem –, ez a rengeteg szolgálja a libériás néger inassal Raszputyin látogatásakor is itt lesz?

Elnevette magát. – Dehogya, nyugodjon meg! Mindössze két ember lesz a bejáratnál. A többiek, a négerrel együtt szabadnapot kapnak.

Lementünk az alagsori ebédlőbe. A szerelők villanyvilágítással látták el a termet. Folyt a munka. Úgy ítélt meg, a helyiség alkalmas „kedves vendégünk” fogadására. A vastag falak és a járda magasságában lévő két kis ablak nagyobb zajokat sem engedett kiszűrődni.

Még egy negyedórát töltöttem a herceggel, majd a Dumába mentem, hogy Maklakovval találkozzam, akinek az összeesküvés számára történő megnyerése hasznosnak tűnt. Juszupov nem hitt Maklakov őszinte együttműködési szándékában.

Miután megtaláltam Maklakovot, nem sokat teketóriáztam, rátértem látogatásom céljára. Mellélültem II. Sándor mellszobra közelében, és őszintén elmondtam neki, hogy kevesen vagyunk, és csatlakozása ügyünkhöz mennyire kívánatos lenne.

Maklakov sokáig vizslatott, majd hosszú szünet után kijelentette, nincs meggyőződve a „likvidálás” hasznáról, még ha Raszputyinról van is szó. Ha azonban a gyilkosság kiderülne, hajlandó jogi tanácsokkal segíteni bennünket, sőt még védelmünket is ellátná egy esetleges perben. Amikor azonban megtudta az elkövetés tervezett dátumát, nagy megkönnyebbüléssel közölte, hogy több mint egy hétre Moszkvába kell utaznia, ami részéről minden konkrét együttműködést kizár.

– De imádkozom Önökért – tette hozzá élénken. – Amennyiben az ügy sikerül, legyen olyan jó és küldjön nekem egy sürgönyt ezekkel a szavakkal: Mikor érkezik? Ebből tudni fogom, hogy Raszputyin nincs többé, és Oroszország ismét szabadon lélegezhet.

Felsóhajtottam. Íme, a mintademokrata! – gondoltam magamban. De nem volt más hátra, mint hogy megígértem kérése teljesítését, azután elváltunk.

November 29.

Sűrű volt a reggelem. Feleségemmel előbb az Alexander piacon jártunk, hogy megvásároljuk a szükséges láncokat és súlyokat, majd fokozott elővigyázatossággal a vasúti kocsimba szállítottuk. Szolgáink figyelmét elterelendő, a holmik egy részét a könyvtárkocsiba, másik részét a gyógyszerári vagonba rejtettük.

Egy óra tájban – ebéd után, előzetes tervünk szerint Lazaverttel kikocsiztam Pétervár külterületére. Lazavert vezetett, és a rettentő hidegben mintegy négy órát autóztunk minden számba jöhető léket megvizsgálva.

Ötre értünk haza, teljesen átfagyva. Jó adag „tinctura conaici”-re volt szükségünk, hogy magunkhoz térjünk. A megvizsgált lécek közül mindössze kettőt találtam megfelelőnek. Elsőként a Fontankát a Carszkoje Szeló-i pályaudvarral összekötő, gyéren megvilágított csatornára, majd a városfalakon kívül, a régi Néva mellékágában a szigetekre vezető hídnál lévőre gondoltam.

Kíváncsi voltam, hogy vajon Juszupov és a nagyherceg mire jutottak vizsgáldásukban, és figyelmüket felkeltették-e ugyanezen helyek?

November 30.

Megnéztem a holmikát, amiket Lazavert doktor 600 rubelért a kérésemre vásárolt. Egy sofőrbunda, fülvédős kucsma és kesztyűk.

Lazavert mindezekbe beöltözve igazi sofőr benyomását kelti. A holmikát a doktor pétervári szállására, az Astoria szállodába vittük.

December 1.

Éjjel egy óra van. A nagyherceg, Juszupov és S. főhadnagy épp az imént távoztak vasúti kocsimból. Tervünk utolsó részleteit is tisztáztuk.

Juszupov és jómagam sürgettük volna a végrehajtást, legkésőbb december 12-i dátumot javasolva. Azonban a nagyherceg minden estéje december 16-ig bezárólag foglalt volt.

Ezen a napon a nagyhercegnek ezredtisztjeivel tartott ünnepségen kellett részt vennie. Ennél a dátumnál maradván igyekeztünk minden gyanakvást elkerülni. Juszupovtól tudtam, hogy Raszputyin igen türelmetlenül várja az érdeklődése tárgyát képező hölgygel való találkozás pillanatát. Telefonon még sürgette is a dolgokat. Juszupov felkereste Raszputyint, biztosítva róla, hogy a maga részéről mindent megtesz, de a grófné december 15-e előtt nem fog visszatérni Pétervárra.

– Meglátogattam Raszputyint – mesélte nekünk Juszupov –, ismerve azon szokását, hogy éjszakai kiruccanásainak színhelyét tudatja a rendőrséggel, és próbáltam kiszimatolni, ezúttal mit tervez. De kielégítő választ sajnos sem tőle, sem a titkárnőként lakásában tartózkodó udvarhölgytől nem kaptam.

– Hogy viselkedik önnel szemben? – kérdezte Feliksztől a nagyherceg. – Bíz-e önben?

Juszupov nevetni kezdett. – Ó, teljes mértékben. Minden gyanú felett állok a szemében. Rokonszenvezik velem, és nagyon sajnálja, hogy nincs valamilyen hivatalom. Igazi államférfit akar faragni belőlem.

– Mire ön? – folytatta a kérdezősködést a nagyherceg cigarettafüstjén keresztül Juszupovra szegezve tekintetét.

– Hogy én? – válaszolta amaz a szemhéját leengedve. – Nos, azt feleltem neki, hogy gyakorlatlannak érzem magam a kormányzati munkában, de rendkívül hízalgőnek találok egy olyan éles eszű ember véleményét, mint ő.

Mindnyájan elneveltük magunkat.

– Elragadó! Hát ez elragadó! – kiáltott fel többször is a nagyherceg.

Mielőtt elváltunk, megegyeztünk abban, hogy ha Raszputyin mégis értesítene meghívása helyéről és idejéről a rendőrséget, akkor a következőket tesszük:

Raszputyin köztudottan gyakran töltötte szajhákkal az éjszakáit a „Rodé” villában. Ott jól ismerte őt mindenki. Ezért úgy határoztunk, hogy a meggyilkolását követően, amikor a nagyherceg, valamint S. főhadnagy a vasúti kocsimhoz megy elégetni a személyes holmijait, S. főhadnagy felhívja a Varsó pályaudvar telefonfülkéjéből a „Rodé” villát, majd az igazgatótól azt kérdezi, megérkezett-e már Grigorij Jefimovics, és melyik szobában található.

A természetesen nemleges választ követően leteszi a kagylót, de úgy, hogy a vonal túldalán még hallható legyen: „Ó! Még nincs ott! Valószínűleg késik!”

Erre azért van szükség, hogy ha a spiclik a Juszupov-palotáig követik is Raszputyint, később azt mondhatjuk: „Valóban, Raszputyin velünk töltötte az este egy részét, de azután elment, mondván, a „Rodé” villában várják.

A bűnügyi rendőrség kihallgatja a „Rodé” villa alkalmazottait, akik beszámolnak a telefonhívásról, egyszóval azt a benyomást keltik, hogy Raszputyinnal útközben történt valami.

Röviden, a tett végrehajtását a december 16-ról 17-re virradó éjjelre tűztük ki. És minden gyanút elkerülendő, még egy utolsó tanácskozást beszéltünk meg december 13-ra vagy 14-re egy előzetes telefonhívás után. Jelszó: „Jean megérkezett.”

December 4.

Ma reggel üzenetet kaptam Glinszkij úrtól, a „Történelmi hírnök” című lap főszerkesztőjétől. Arra kért, hogy feltétlenül vegyek részt az „Oroszország térképe” Társaság összejövételén, jómagam elnöke, ő pedig alelnöke lévén a társaságnak. A gyűlés másnap reggel fél kilencre lett meghirdetve a Gazdasági Klub Szamszonyevszkaja utcai címén. Válaszoltam Glinszkijnek, hogy feltétlen ott leszek.

Glinszkij nevét olvasva, a társaság meglehetősen kínos körülmények között történő alapítása jutott eszembe.

Teremtőm! Ezek a valóban hasznos, nemzeti és hazafias intézmények épp hogy csak vegetálnak Oroszország-szerte. Bezzeg ha a kadétek vállalkoznak valamire, a kormányzat nem akarván a maradiság látszatát kelteni, mindjárt engedélyezi a maximálisan antietatista és legabszurdabb szervezeteiket is. De ha egy jobboldali képviselő – akinek általában semmivel sincs nagyobb befolyása, mint egy baloldalinak – kevésbé hajlik valamely törvényjavaslat elfogadására, azonnal

szembe találja magát az ugyanezen hatalom által kreált akadályokkal és nehézségekkel! Elég csak a Nevelésügyi Ligát megemlíteni, Oroszország eme legkártékonyabb pártját, az orosz forradalmak örökös tűzfészkrét, mely folytonosan a maga elvei szerint kívánja átnevelni a népet. És? A kormányzat harcol ellene? Csodát!

Még ha küzdene is, csak lanyhán, az Oktatásügyi Minisztérium körrendeletei útján. A hivataloktól ne is várjunk egyebet! Eközben a közoktatási módszerek legalább annyi reményteli, mint veszedelmes csírák hajtanak. Az orosz hatóságok ádáz küzdelmet folytatnak az általam alapított Filaret Társaság ellen, melynek célja a Nevelésügyi Liga korrupst tagjaival szembeni hatékony harc. Utóbbiak számára a cél nem az igazi népnevelés, hanem ennek ürügyén a tömegek forradalmi érzületének szítása. Mindig és mindenütt ugyanaz. A győztes háború után minden erőfeszitésem dacára sem tudtam az „Oroszország térképe” státusát rendezni. Pedig mi lenne hazafiasabb és a jelenlegi helyzetnek megfelelőbb? De a bürokraták miatt hónapok teltek eredménytelenül. Közben a kormányzati vétó Damoklész kardjaként függött a tervem fölött. Egész Németország-szerte megtalálni az enyémhez hasonló társaságok hálózatát ott, ahol jóval kisebb szükség van rá, semmint nálunk. A német kormány, különösen pedig a külügyminisztérium telítve nemzeti lelkiülettal. A mi kormányzati embereink, akik a Mojka rakparton Jupiterként trónolnak Nesselrode ideje óta, néhány ritka kivételtől eltekintve megfélemedtek arról, hogy mely nemzet tagjai, és mik az érdekei ennek a nemzetnek, melyet képviselnek. Egyetlen céljuk, hogy diplomáciai levelezésüket minél artisztikusabb franciasággal fogalmazzák. Számukra Oroszország és a nemzeti érdek utolsó a sorban.

Visszaemlékszem a Stürmernél tett látogatásomra. A minisztertanács elnökéként az Jelagin-palotában lakott. A Péterváron tett látogatásaim egyike volt, a frontról visszatértemben.

Stürmer nagyon barátságosan fogadott, de szörnyű grimaszt vágott, amikor – nagyon óvatosan – próbáltam vázolni az általam alapítani szándékozott Társaság célkitűzéseit.

– Németország teli van hasonló intézményekkel. Mindegyik célja, hogy a győztes háborút követően a népnek kijelölje Németország jövőendő határvonalait északon-délen, keleten-nyugaton. Az általam tervezett Társaság – az írókkal, újságírókkal, valamennyi párthoz és irányzathoz tartozó tanárokkal egyetértésben – azt célozza, hogy történelmi, földrajzi és etnográfiai alapon felvázolja Oroszország jövőendőbeli lehetséges határait. A békeszerződés aláírását követően a nép ismerni fogja jogait. Az orosz diplomácia pedig egyik vagy másik területre való jogosultságát a háborúban hatalmas áldozatokat hozó nép akaratára alapozhatja. Ezek az áldozatok képezik az erkölcsi jogot ahhoz, hogy közvetlenül inspirálják az orosz diplomáciát, mely így a népakarat révén teljes felhatalmazással léphet fel a Békekongresszuson.

Stürmer végighallgatott, aztán amikor befejeztem, így szólt: – Természetesen egy ilyen társaság mint ellenőrző szerv mit sem zavarná a béketárgyalások során a diplomáciai ügyosztályunkat, melynek én vagyok a vezetője. De különösebb haszna sem lenne. Egyébként is – tette hozzá jelentőségteljes arckifejezéssel –, külügyminiszterként már kértem D. I. Ilovajszkij professzort, hogy a nyugaton megszerzett területeinkre dolgozzon ki egy sémát az elkövetkező béketárgyalások idejére.

Ha beszélgetésünk tárgya nem lett volna olyan komoly, bizonyára elneve-tem magam Ilovajszkij professzor neve hallatán, akinek Stürmer a külügyekben Egeria nimfa szerepét szánta. Hát el lehet képzelni szálnalmasabb jelenséget, mint az orosz küldöttséget vezető nyolcvanéves aggastyán Ilovajszkijt, aki már második gyermekkorát éli, és képtelen eligazodni Európa jelen helyzetét, vala-mint a cári Oroszország szerepét illetően?

Elbúcsúztunk, jóval kevésbé barátságosan, mint érkezésemkor. Csak né-hány hónappal később, egy dumabéli kollégám, egyben Vhostov belügymini-ster barátja közbenjárásának köszönhetően megkaptam az „Oroszország térképe” társaság bejegyzési engedélyét.

Íme, ezek a gondolatok jártak a fejemben, midőn Glinszkijnek a társaság holnapi ülésére szóló meghívóját olvastam...

Egész nap a vasúti kocsim felszerelésének beszerzésével voltam elfoglalva, melynek tökéletes állapotban kellett Romániába érkeznie, hisz az elbeszélések szerint hadseregünk odalent a szó legszorosabb értelmében mindent nélkü-lőzni kényszerült.

Oldenburg hercegnek hála, szereztem csizmákat, a legértékesebb gyógy-szereket az amerikaiaktól, hatalmas mennyiségű fehérműt Moussine-Pus-kine grófnő jóvoltából, végül pedig a könyvtárkocsim számára egész széria klasszikust és egyéb válogatott műveket, melyeket a szülőföldjükért elszántan harcoló katonáink között kívántam szétosztani.

Kimerülten, de a végzett munka eredményétől boldogan tértem haza. Este, szokás szerint, kedvenc Horatius-ódáim olvasgattam. Újra és újra, soha meg nem unva, ismeretlen szépségeket fedezek fel bennük. Milyen gyönyörű is, például:

*Odi profanum vulgus et arceo...**

vagy

O navis referent in mare te novi fluctus.

Nagy kár, hogy a latin nyelv, az istenek eme csodás nyelvezete megvetett tantárgy a mi középfokú oktatási rendszerünkben.

December 5.

Mint mindig, a délelőttöt a Dumában töltöttem a postám átolvasásával, mivel néhány napos késedelem után már képtelenség az Oroszország minden tájáról érkezett halom levél feldolgozása. Márpedig lehetnek közöttük nagyon fonto-sak is.

Közben elbeszélgettem Kapnist gróffal, a Duma egyik tagjával. A beszélge-tés témája természetesen a szégyenteljes Protopopov-féle politika volt.

– Nem, grófom, egyáltalán nem lep meg, hogy Protopopovnak ajánlották a belügyminiszteri posztot. Engem inkább az lep meg, hogy elfogadta, pedig elég intelligens ahhoz, hogy belássa, nincs elég hivatali gyakorlata a kormány-zati munkához.

* „Gyűlöllek, távol légy alacsony tömeg...” (Babits Mihály fordítása)

– Ó, ön rosszul ismeri – vágott vissza Kapnist. – Végtelenül elbizakodott és hiú ember. Képzelve csak, egy alkalommal azon megjegyzésemre, hogy szerintem nem a megfelelő posztra kerül, azt válaszolta:

„Te könnyen beszélsz. Te gróf vagy, Kapnist vagy, gazdag vagy, azt csinálsz, amit akarsz. Én bezzeg fiatal koromban 30 kopekért adtam leckeórákat. A belügyminiszteri poszt számodra érdektelen.”

Nos, mit szól ehhez a mentalitáshoz? – tette még hozzá Kapnist.

Vállalt vontam. Talpnyaló személyiség, aki tehetségétől függetlenül a miniszter poszttal kompenzálja korábbi nélkülözéseit.

Napközben átmentem a cárnő karitatív műhelyébe, melyet a hadügyminiszter, Szuhomlinov felesége vezetett. A Pétervárról a frontra küldött fehéreneműk mennyisége ugyanis soha nem elegendő.

Ki nem állhatom Szuhomlinov asszonyt – ezt a Marie Tarnovszkij típusú nemzetközi kalandornőt –, de mindent a szent cél érdekében. Ha már a juhocska mételyes, legalább a gyapját nyírjuk le.

A nővérem, aki a Téli Palota műhelyében dolgozott fél évvel ezelőtt, és csak akkor hagyta ott, amikor a cárnő társalgási nyelvnek a németet vezette be, azt tanácsolta, hogy fehérenemű-ügyben Obolenszkij hercegnőhöz, a műhely igazgatójéhez forduljak.

Tanácsát követve, Obolenszkij hercegnő javaslatára táviratoztam a cárnénak. A cárné, aki nem szível engem, Rostovcev grófon keresztül visszautasította kérésemet. Ostoba voltam, hogy Alexandra Fjodorovnához fordultam, aki arra hivatkozott, hogy jómaga is küld fehéreneműt a frontra. Persze arról nem írt, hogy ezek a küldemények a front mögött állomásozó csapatokhoz jutnak, és nem a rongyos, mindent nélkülöző frontharcosokhoz.

A sok leány és asszony, akár egy felbolydult hangyabolyban, sürgött-forgott a műhelyben. Időnként megjelent a dolmányba öltözött hadügyminiszter, és szemlét tartott.

Miután Szuhomlinov asszonytól megkaptam a szükséges fehéreneműt, Oldenburg herceghez mentem egy fontos kéréssel. Az utóbbi időben csapataink súlyos veszteséget szenvedtek a németek mérgegáz-támadásai következtében. Intendánsunk ugyan küldött a frontra Szelinszkij-féle gázmaszkokat, mégsem tudtak soha elegendő mennyiséget készletezni. Ott, ahol egy ezred negyede, harmada odaveszett, a hiány tragikus volt.

Oldenburg herceg figyelmesen meghallgatott, és megígérte, hogy a leginkább veszélyeztetett frontszakaszra 25.000 maszkot küldet.

Hét óra felé tértem haza vacsorázni, és fél kilencre érkeztem az „Oroszország térképe” Társasága ülésére.

Glinszkij rám akarta bízni az ülés elnöki tisztjét, de elhárítottam. Mint markáns szélsőjobbos politikus, nem kívántam a szervezet munkájában részt vállaló intelligens, azonban a politikai bátorságot nélkülöző embereket elriasztani. Inkább hagyom kibontakozni ezeket az embereket, semmint gátolni cselekvésüket.

A mai ülésen a perzsa, török, osztrák és német szekciók mellett népes hallgatóság gyűlt össze. Számos ismerős és ismeretlen arc. A gyűlés hosszan eltartott. Érdekes volt, de nem szeretem a sok szócséplést és a szónokok okoskodó magamutogatását.

Meghökkenő az orosz történelmet alakító átlagember. Sosem elégedett, mindig végletekre hajlik, így azután nem is képes a realitások talaján maradni. Egy tervezet megbuktatására mi sem alkalmasabb, mint valami még grandiózusabbat álmodni helyette. A tömeg – beleértve az intelligenciát is – rögtön azt a „jövőt” fogja bálványozni, aki az észszerű, viszonylagosan szerény tervet irreálissá bővíti – és így rögvest meg is bukattja.

A Gracchus fivéreket minálunk bizonyára már fellépésükkor megkövezték volna. Elegendő az öreg szlavofil, vagy ahogyan magamban hívom, „Csernomore bácsit” meghallgatni. A hosszú szakállas A. F. Vasziljev az abszurditásokba hajlik a szlavofil tábor okos tudósaira való hivatkozásaiban. Midőn a jövőbeli orosz-osztrák határainkról kezdett beszélni, jómagam – többekkel együtt – képtelen voltam a nevetésemet visszafojtani.

– Afanaszj Vasziljevics – mondtam neki –, ön fantasztikus határvonalakat rajzol. Nekünk olyan rendezésre van szükségünk, amely az orosz népnek, Európának és Szövetségeseinknek egyaránt megfelelt.

Mereven rám nézve így felelt: – Kit érdekel Európa! Itt szlávok élnek évszázadok óta! – És tett egy széles mozdulatot a térképen.

Az elnök végül berekesztette az így is több egyórás, politikai bakikkal és szlavofil ábrándokkal teleszótt felszólalását. Ezt követően belekezdtek a társaságunk szakértői által készített komolyabb tanulmány elemzésébe.

Éjfélkor, még a gyűlés vége előtt távoztam és hazamentem.

December 7.

A sürgősséggel egybehívott Nemesi Kongresszus kezdetét vette. Célul tűzte ki egy olyan memorandum szerkesztését, amely figyelmezteti a cárt az Oroszországot és a dinasztiát fenyegető óriási veszélyre, nyilvánvalóvá téve, hogy Raszputyin és bűntársai okkultista és felelőtlen befolyásukkal élve demoralizálnak minden hatalmi szervet. Az élet napról napra elviselhetetlenebb.

Az uralkodó vagy nem látja, vagy nem akarja látni azt a szakadékot, mely felé rossz szelleme, Alekszandra Fjodorovna a Hazát taszítja.

Hallgatom a nagy számban összesereglett nemesembereket, és meggyőződésem, hogy ezt a petíciót tisztelet és méltóságteljes bátorság hatja át minden szervilizmus és a valóság kendőzésének szándéka nélkül.*

December 11.

Ma a Dumában jártam, mégpedig azzal a céllal, hogy néhány képviselőtársamat a vonatomb meglátogatására invitáljam, mielőtt a román frontra indulnánk. Ennek lehetőségét kollégáim korábban már többször kérték. December 17-e reggel 9 órára hívtam őket, tudván, hogy este el fogok utazni.

* A december 7, 9, 10-i naplóbejegyzések a Raszputyin-gyilkosság előkészítése szempontjából nem tartalmaznak érdemleges feljegyzéseket, így azok fordítását nem közöljük. (a fordító)

Azért is választottam ezt a dátumot, mert ha a 17-i éjszaka sikerül végeznünk Raszputyinnal, a nagyszámú látogató segít elterelni a figyelmemet az előző esti szörnyű gyilkosságról.

Mindössze az a kérdés, bírom-e majd idegileg a gyilkosság és a vasúti vízit közti rövid idejű alvással.

Egyébként szerelvényem valóban megérdemli az érdeklődést. Büszkeséggel és meglepődöttséggel tölt el munkám eredménye. Boldog vagyok, ha arra gondolok, hogy a szállítmányt széteszthatom a hazától távol harcoló nemzeti hőseink között. Azon katonák között, akik immár három éve küzdenek az orosz becsületért oly sok nélkülözés közepette.

December 13.

Ma reggel telefonhívást kaptam: „Jean megérkezett”. Tehát összejövetelünkre sor kerül.

10-kor Juszupovnál voltam Lazavert doktorral együtt. Dimitrij Pavlovics és S. főhadnagy már ott voltak. Juszupov megerősítette Raszputyin beleegyezését, hogy a 16-i estét nála tölti. E tekintetben tehát minden rendben. Átbeszéltük cselekvési tervünket, egyben elhatároztuk, hogy Raszputyin hulláját az öreg Néva vízébe dobjuk, lévén ez a környék kietlenebb, mint a Fontanka – Carszkoje Szelo csatorna. Elhatározásunk szerint egy gramofont is elhelyeztünk a folyosón, amely az alagsori ebédlőből a herceg emeleten lévő szalonjához vezetett. A gramofont majd Raszputyin érkezésekor bekapcsoljuk azt a benyomást keltve, hogy az emeleten a nagyszámú hölgytársaság zenét hallgat, vagyis a hercegnő pillanatnyilag akadályoztatva van, hogy rögvest lejjön. Meg arra is jó lesz a zene, hogy elfedi suttogásunkat, ha nem hallanánk az érkező autó zaját.

Miután ettünk és megteáztunk, 11-kor elváltunk. Indulásom előtt Juszupov elővett a fiókjából a tornagyakorlatokhoz használatos, kilónyi súlyú, amolyan gumibotféleséget.

– Ehhez mit szól? – kérdezte tőlem.

– Mit akar ezzel csinálni?

– Á, nem fontos – felelte aztán jelentőségteljesen. – Ajándékba kaptam Maklavoktól. Végül is bármi megtörténhet.

– Hát, igen! – mormoltam.

Azzal elbúcsúztunk és elváltunk.

December 14.

Közelvő elutazásomra gondolva, ma a vonatba telepítettem az egész családomat. A karácsonyi szünet idejére magammal vittem ugyanis a fiaimat mint ápolókat, a feleségemet pedig karitás nővérként. Nemrég végezte el a nővérképzőt, és már szolgált az egységemnél mint főnővér.

Most az általam Romániában szervezett kötözőhelyen fog kiségiteni. Fél napom ezzel töltöttem, vacsora után pedig végleg elhagytam városi lakásomat, és beszállásoltam magam az egészségügyi szerelvényem kupéjába.

December 15.

Lazavert doktor festékeket és ecseteket vásárolt, valamint előkészített egy bőrkötényt, aztán átfestette a kocsit, amellyel „magas” vendégünket szállítani szándékoztuk. Egységem minden kocsija ugyanis karakteres vörös betűkkel ezt a jelmondatot viselte: „Semper Idem”. Ezt akartuk eltüntetni, hogy vállalkozásunk esetleges kudarca esetén a bűnügyi rendőrséget ne vezesse nyomra a Juszupov-palota vagy a vonatom irányába.

Estefelé a kocsi átfestése elkészült. Holnapra csak annyi maradt, hogy szabadságot kell a sofőrökkel azzal az ürüggyel, hogy frontra indulás előtt vegyenek búcsút hozzátartozóiktól. Lazavert doktort már ma kérdésekkel ostromolták a kocsi festése közben, azt kérdezve, miért festi le a jelmondatot. Türelmesen válaszolt: – Fiacskáim, mielőtt elindulunk, új jelszót festünk... Egyébként is – azzal kacsintott egyet –, ma kirúgok a hámból a szigetek mulatekban. Mégsem illik, hogy egy tábornok (itt rám célzott) kocsiját ilyen gyanús helyen lássák. – A kíváncsiskodók többet nem kérdeztek.

December 16.

Este hét óra. Napközben nem voltam sehol, a vasúti fülkémbe olvastam; minden készen áll. Nincs szükség több utasítás kiadására, az alkalmatlankodókat pedig látni sem akarom, frászt kapok tőlük.

Fél kilenckor villamossal a Duma ülésére megyek, ahol, hogy agyonüssém az időt, éjfélig maradok majd. Ekkor érkezik Lazavert sofőrnek öltözve az üres autóval. Beszállok és a Juszupov-palotához hajtatok.

Megőriztem hidegvéremet, nagy nyugalom vesz rajtam erőt. Mindenre számítva magammal viszem acélfejes botomat és remek „Sauvage” pisztolyomat. Ki tudja, hátha szükségem lesz rá.

Fogalmam sincs, miért, de egész nap Horatius egyik ódájának ez a verssora zakatol a fejemben:

*Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi finem di dederint...Leuconoe!**

Igen, bár teljesen másról van szó, és Leuconoe-ink is különböznek... Igen, scire nefas!

Elvégre nincs mire várni!

A gyilkosság helyszíne a Juszupov-palotában

* Idézet Horatius Leuconoe-hoz írt ódájából (*Carmina Liber Primus XI.*). „Ne törd rajta fejed – tudni tilos –, életem, életed merre űzi az ég, Leuconoe...” (Imre Flóra fordítása)

December 18.

Későre jár. Mélységes csend vesz körül. A vonat ritmikusan hintáztat, míg új és ismeretlen tájak és feladatok felé visz – Romániába.

Az álom elkerül. Az elmúlt 48 óra eseményei orkánként dűlják lelkemet. December 16-ának véres éjszakája egy életre az emlékezetembe vésődött.

Rasziputin nincs többé. Megölték. A sors úgy akarta, hogy én legyek az, és nem más, aki megmenti tőle a cárt és Oroszországot. A karmaimba került. Dicsértessék az Úr neve, hogy Dimitrij Pavlovics kezét nem mocskolta be ennek az embernek méltatlan vére – ismételtettem magamban. Ő csak szemtanúja volt az eseményeknek.

A fiatal és tiszta ifjú, a trónhoz oly közeli származású nemes herceg nem lehet bűnös és nem keveredhet ilyen véres eseménybe – legyen az bármily hazafias ügy, és a vér Rasziputiné.

Kínos ügy, de rendeznem kell gondolataimat, hogy azután fotografikus élességgel legyek képes megjeleníteni naplómban eme fontos történelmi jelentőségű drámát. Bármekkora erőfeszítés kell is hozzá, igyekezni fogok a hűen rekonstruált elemeket papírra vetni.

November 16-án este fél tízkor hagytam el a Varsó pályaudvaron álló vonatot, majd villamosra szállva a Dumába mentem.

Első pillantásra láttam, hogy az ülésterem nincs kivilágítva; az őr elmondta, hogy kellő számú megjelent hiányában az ülés elmaradt. Akik eljöttek, mindjárt távoztak is.

– Nos, barátom – mondtam neki –, nincs hová mennem. Nyisd ki légy szíves a tanácselnök irodáját, és hozzáal nekem papírt. Kihasznlalom az időt, amíg a gépkocsim érkezésére várok.

Az őr megtette, amire kértem, s így egy órát azzal töltöttem, hogy leveleket írtam a barátaimnak.

Háromnegyed 11-kor, azaz kerek egy órával korábban, mint ahogy Lazavertnek meg kellett érkeznie, az utolsó leveletem is lezártam, nem tudván, mit csináljak a továbbiakban. Menjek az utcára, és ott várjam meg a kocsit? Minthogy uniformisban voltam, ez könnyen gyanút kelthetett volna, így elhatároztam, hogy telefonálással töltöm a hátralévő időt.

Kapcsolást kértem, egyik barátnőm, V. színésznő számát. 11 óra után befejeztem a beszélgetést. Hosszabban nem maradhattam a Dumában, így amikor a toronyóra 11.15-öt ütött, kimentem az épületből. A leveleket bedobtam a postaládába, majd le s föl kezdtem járkálni az utcácskában. Az idő enyhe volt – plusz két-három fok. Ritkás pelyhekben havas eső hullt. Minden percet örökévalóságának éreztem, ráadásul úgy tűnt, valamennyi gyalogjáró gyanakodva engem figyel. Az óra fél 12-t, majd háromnegyed 12-t ütött. Fogalmam sem volt, hogy mit csináljak. Ekkor, tíz perccel éjfél előtt végre megpillantottam az autóm fényszóróinak fényét a Szadovaja felől, és meghallottam a motor jól ismert zaját. Néhány pillanat múlva Lazavert doktor lefékezett előttem a járda szélén.

– Késtél! – kiáltottam neki.

– Bocsásson meg! – felelte szabadkozva. – Az egyik gumi kidurrant, és ke-
reket kellett cserélnem.

Beültem mellé, aztán a Mojka-csatorna mentén a Kazanyi székesegyház irányába hajtottunk. Kocsimat a felhúzott autótetővel nem lehetett megkülönböztetni a többi járműtől.

Terveink szerint a palota hátsó bejáratához kellett érkeznünk, oda, ahol Juszupov Raszputyint akarta bevezetni. A zárt udvart az utca felől vasrácsos szárnyas kapu választja el, amely – miután behajtottunk – nyitva marad.

Amikor azonban a palotához érkeztünk, azt vettük észre, hogy az ajtók zárva vannak. Azt gondolván, hogy még korán van, megállás nélkül továbbhajtottunk a Mária színház téren át, aztán a Mojka rakpartra kanyarodtunk a Pracssecsnij utcácskán keresztül.

Magamon kívül voltam.

– Hajts a főbejáratához – kiáltottam Lazavertre. – Bemegyek és amikor majd kinyitják a vaskaput, gyere be és állj meg a hátsó bejáratnál.

Csengettem. Egy katona nyitott ajtót. Körülnéztem az előcsarnokban. Még egy katonaruhás férfi ült egy padon. Balra fordultam, és felmentem az ifjú Juszupov lakosztályába.

Mindhárman a dolgozószobában ültek.

– Ó! – kiáltottak fel egyszerre. – Már öt perce várjuk. Éjfél is elmúlt.

– Várhattak volna hosszabban is – vágtam vissza, Juszupovnak intézve szemrehányásom –, ha nincs az az ötletem, hogy a főbejáraton jöjjenek. A hátsó lépcsőhöz vezető vaskapu ugyanis zárva van.

– Lehetetlen! – ugrott fel Juszupov. – Nemrég adtam parancsot, hogy nyissák ki – mondotta, azzal elrohant.

Néhány perc múlva újfent megjelent a hátsó lépcső felől a sofőrnek öltözött Lazaverttel. Az autót a kerti kiskapu mellett hagyták. Mind az öten lementünk a földszinti ebédlőbe, ahol már megterítették a teázáshoz. Az asztal aprósüteményekkel és mindenféle nyaláncsággal volt tele. A helyiséget fel sem lehetett ismerni. Én láttam a felújítás alatt, és meglepett, hogyan lett ilyen rövid idő alatt a pincéből egy elegáns szoba. Két részre oszlott. Az egyik egy aprócska étkező kandallóval, melyben most barátságos tűz lobogott. A másik – amolyan szalon és budoár nagy fotelekkel, egy kényelmes és elegáns kanapéval, amely előtt egy vakítóan fehér jegesmedvebunda volt leterítve. Hátral a fal mellett négy borosüveg (marsala, madeira, cherry és oporto) állt. Az üvegek mögött sötét színű üvegpoharak sorakoztak.

Úgy tűnik, hogy a kandallópárkányon egy ritka szép elefántcsont feszület állt. A helyiség a régi orosz szobák stílusában, bolthajtásos volt.

Helyet foglaltunk a kerek asztalka mellett, és Juszupov teával és süteménnyel kínált bennünket, még mielőtt mérget szórtunk volna rá.

Az asztal mellett töltött negyedóra örökkévalóságnak tűnt. Felesleges volt izgulnunk, hisz Juszupovtól tudhattuk, hogy a Raszputyint őrző biztonsági emberek nem távoznak éjfél előtt a lakásából, tehát fél egy előtt kockázatos a „jó atyust” keresni.

Teázást követően igyekeztünk úgy elrendezni az asztalt, mintha egy nagyobb társaság épp az imént hagyta volna ott a váratlan vendég betoppanásakor. Kevéske teát öntöttünk a csészékbe, és az összegyűrt szalvéták mellett süteménymorzskákat hintettünk el. Legyen Raszputyin benyomása beléptekor, hogy az érkezésétől megriadt hölgsereg most ment fel a szalonba.

Miután elrendeztük az asztalt, két tányért megpakoltunk aprósütemény-nyel, Juszupov pedig átadott néhány darab ciánkristályt Lazavertnek. Ez utóbbi felvette az előre odakészített kesztyűket és kiválasztott néhány rózsaszín krémmel teli sütemény. (Kétfajta volt: a rózsaszínűek és csokoládékrémesek.) Kettévágta a süteményeket, beszórta ciánporral, majd összeillesztette a két fél darabot úgy, hogy észre sem lehetett venni a manipulációt. Ezután a rózsaszínű (preparált) süteményeket összekevertük a csokoládésakkal. Két rózsaszínűt a terítőken hagyunk, mintha valaki épp most hagyta volna abba a kóstolgatását.

A kesztyűket Lazavert a kandallóba dobta. Felálltunk az asztaltól, és kellő rendetlenséget hagyva felmentünk az emeletre. Emlékszem, ebben a pillanatban a kandalló iszonyúan füstölni kezdett, és legalább tíz percet kellett várni, hogy kiszellőzzön a helyiség.

A szalonban Juszupov két üveg folyékony ciánt vett elő. Egyet nekem, egyet Lazavertnek adott. Megállapodtunk, hogy miután Juszupov elindul Raszputyinért, húsz perc múlva a borosüvegek mögötti két pohárba töltjük.

Lazavert elővette a sofőrruháját, Juszupov magára vette a felöltőjét, gallérját felhajtotta, majd búcsút véve kimentek a szobából.

Motorzúgás jelezte, hogy elindultak. Éjfél múlt 35 perccel. S. főhadnagy ellenőrizte a gramofont, mindent rendben talált. Zsebemből előhúztam a súlyos „Sauvage”-t, és Juszupov asztalára tettem.

Az idő csigalassúsággal telt. Senkinek sem volt kedve beszélgetni. Időnként néhány szót váltottunk, főként ha rá akartunk gyújtani. A füst ugyan leszívárogatható az étkezőbe, márpedig Raszputyin ragaszkodott hozzá, hogy látogatása idején férfiember ne legyen a közelben. Végül én egy szivarra, S. főhadnagy és Dimitrij Pavlovics cigarettára gyújtottak.

Háromnegyed egykor a nagyherceg lekísért az ebédlőbe. Beleöntöttük a mérget a kijelölt poharakba. Dimitrij Pavlovics megjegyezte, fél, hogy Juszupov a kínálgatás közben nem fogja-e összekeverni a poharakat és nem iszik maga is a mérgezett italból. – Semmi veszély! – mondtam meggyőződéssel. – Juszupov hidegvérrel és elszántan cselekszik.

Dolgunk végeztével ismét felmentünk az emeletre, fülelve a kintről jövő legkisebb zaj hallatán.

– Jönnék! – suttogtam az ablak fedezékéből. S. főhadnagy elindította a gramofont, s néhány pillanat múlva felhangzott az amerikai induló, melynek dallama még ma is a fülemben cseng.

Az udvar felől autózúgást, kapucsikorgást, majd Raszputyin csizmatalpa alatt a hó ropogását hallottuk. „Merre megyünk, barátocskám?” Azután az ajtó becsukódott mögöttük, majd néhány perc múlva megjelent Lazavert doktor a megszokott öltözetében. A sofőrruhát a földszinten hagyta. Elfoglaltuk helyünket a lépcsőlejáró mellett. Én kezemben szorongattam súlyos botomat. Meg nem mondom, mennyi időt töltöttünk így, lélegzet-visszafojtva, mozdulatlanul, minden apró zajra fülelve. De a lent folyó társalgást nem értettük. Talán fél óra telhetett el, miközben a gramofonból szakadatlan a „Yankee-Duddle” áradt. Üvegcsörömpölés, dugóhúzás zaja hallatszott fel, aztán semmi. Mindez azt jelenthette, hogy a dolgok rendben mennek, és Raszputyinból rövidesen csak egy hulla marad. De... múlt az idő anélkül, hogy evés-ivás hangjait hallhattuk volna.

Végül odalent nyílt az ajtó. Bezárkóztunk a dolgozószobába, ahol egy pillanat múlva maga Juszupov is megjelent.

– Képzeljék csak! – mondta. – Nem tudunk mit tenni, ez a barom minden ételt-italt visszautasít. Most mi legyen?

Dimitrij Pavlovics vállat vont. – Várjon még egy kicsit, Feliksz. Próbálja meg újra, és főleg ne hagyja egyedül, mert még képes ön után jönni. Más se hiányozna nekünk!

– Milyen lelkiállapotban van? – kérdeztem.

– Nem túl rózsás... – felelte bizonytalanul a herceg. – Azt hiszem, gyanít valamit.

– Menjen csak, menjen, Feliksz – ismételte a nagyherceg... – Az idő sürget.

Juszupov ismét lement, mi pedig visszatértünk a lépcsőlejáró mellé.

Jó félóra telt el ismét, amikor egyszerre dugóhúzás és pohárcsilingelés zaja hatolt el hozzánk, aztán mély csend.

– Isznak – mormolta a fülembé Dimitrij Pavlovics. – Már nem tart sokáig!

Néhány lépcsőfokot lejjebb mentünk, aztán ismét mozdulatlanra dermedtünk. Újabb negyedóra telt el, és még mindig nevetgélés és csevegés hangfoszlányai jutottak el hozzánk.

– Semmit sem értek – fordultam fojtott hangon a nagyherceghez. – Valami ördögösség van a dologban. Nem árt neki a cián sem?

Dimitrij Pavlovics vállat vont.

– Várjunk csak! Figyelem, valami nincs rendben odalent!

Valóban, odalentről nyöszörgésféle hallatszott. De mindez csak képzelgésnek bizonyult, egy pillanat múlva újra hallani lehetett a nevetgélést és az egymás szavába vágó társalgás békés tónusát.

Visszatértünk a dolgozószobába. Pár perc múltán Juszupov lépett be eltorzult arccal.

– Hallatlan! Képzeljék csak, megivott két pohár mérgezett bort, megevett csomó rózsaszín süteményt, és semmi hatás, abszolút semmi! Fogalmam sincs, mit tegyek! Nyugtalanokodik a grófné késése miatt, és aggodalmaskodik, nehogy elszalassza. Ígértem neki fűt-fát, de ő csak ül mogorva képpel, és a méreg szemmel láthatóan csupán annyit hat, hogy nyálzik és csuklik.

– Mit tanácsolnak? – összegezte Juszupov.

– Menjen vissza, a méreg bizonyára rövidesen hatni fog. Ha mégsem, öt perc múlva jöjjön vissza, addig eldöntjük, mi legyen, mert az idő sürget. Csak az hiányzik, hogy a hajnal itt érjen bennünket a palotában Raszputyin hullájával!

Juszupov lassú léptekkel távozott és lement a lépcsőn.

Ekkor vettem észre, hogy Lazavert doktor nincs köztünk. Már korábban is megfigyeltem, hogy ez az egyébként erős fizikai állóképességű férfi a legkisebb érzelmi megpróbáltatásra elveszíti a fejét. Idegesen járkált, vöröslő fejjel, mint akit épp gutaütés ért, vagy az ablaknál üldögélt fejét a kezébe temetve, miközben eszelősen bámult ránk.

– Mi a baj doktor? – szólítottam meg.

– Rosszul érzem magam – felelte alig hallhatóan. – Az idegeim kikészültek. Sosem gondoltam volna, hogy ennyire nem tudok uralkodni magamon.

Nagyon meglepődtem, mert a szakaszomban szolgáló doktor gyakran kerül ellenséges géppuskatűzbe, mindig megállta a helyét, sőt bátorságát és hidegvérét két György-keresztrel jutalmazták.

Bizony – gondoltam magamban –, a fronton tanúsított bátorság és a hátorzági kurázi két különböző dolog.

– Hová tűnt Lazavert? – kérdeztem S. főhadnagytól, miután Juszupov lement.

– Fogalmam sincs, bizonyára az autónál lesz.

Különös – gondoltam, és már épp utána akartam menni, amikor sápadtan és feldúltan megjelent a szoba ajtajában.

– Mi van magával, doktor? – kiáltottam fel.

– Rosszul éreztem magam – mormolta. – Közben az autóhoz igyekeztem, ájulás környékezett. Szerencsére a hó felfrissített, és magamhoz tértem. Szégyen-gyalázat, de semmire sem vagyok használható.

– Ugyan már! Ilyet sosem gondolnék magáról – rázta a fejét Dimitrij Pavlovics.

– Felség – szabadkozott továbbra is Lazavert –, valóban nem az én hibám, ilyen a természetem.

Egyedül hagytuk Lazavertet, és tovább vártunk. Pár perc múlva Juszupov harmadszor is megjelent.

– Uraim – mondta szakadozott hangon –, semmi változás. A méreg nem hat rá, vagy egyébként is hatástalan? Döntsünk mielőbb, mert ez a mocsok egyre türelmetlenebb, és úgy hiszem, kezd gyanakodni rám.

– Nos – felelte a nagyherceg –, hagyjunk fel mára a dologgal, és engedjük elmenni. Talán majd legközelebb más körülmények között sikerülni fog.

– Soha! – kiáltottam. – Felségednek tudnia kell, ha most kicsúszik a kezeink közül, soha nem fog visszajönni Juszupovhoz, mert rájön a csalásra. Élve innen nem távozhat! – mormogtam.

– Akkor hát mi legyen?

– Ha nem megy méreggel, majd sikerül másképpen. Itt a pisztolyom, vagy az ólmosbotommal szétverem a fejét. Mit gondolnak?

– Igen – jegyezte meg Juszupov. – Nincs más megoldás.

Kétperces tanakodás után elindultunk lefelé. Magamra vállaltam, hogy végzek Raszputyinnal. Juszupov Lazavert kezébe nyomta a gumibotot, hiába mondta korábban, hogy képtelen bármiben is segédkezni.

Nos, a vezetésemmel mindnyájan elindultunk a pincébe. Hirtelen a nagyherceg kezét éreztem a vállamon, és hallottam a suttogását:

– Várjon egy pillanatot! – Visszamentünk a dolgozószobába.

– Nem lenne ellenére, ha én lőnék odalent? Ez lenne a legegyszerűbb és a leggyorsabb.

– Így igaz. Ma azért jöttünk össze, hogy a tervünket végrehajtsuk. Hogy ki lő, az közömbös.

Időközben Juszupov előhúzta az íróasztal fiókjából a browningját, és kirohant a szobából.

Nemsokára egy lövés tompa hangját hallottuk, majd nyöszörgést és egy zuhanó test puffanását. Lerohantunk. Ekkor valamelyikünk belegabalyodott a villanyzsinórba, és hirtelen minden sötétbe borult. Tapogatózva helyreállítottuk

a világítást, mire a következő kép tárult a szemünk elé: a szalon kanapéja előtt a fehér jegesmedvebőrön agonizált Grigorij Raszputyin. Mellette, revolverével a kezében Juszupov állt, nyugodtan, de szemében az áldozata iránt érzett mértelen utálattal.

Semmiféle vérnyom nem látszódott. Valószínűleg belső vérzést kapott. A golyó a mellkason hatolt be, és ott is maradt.

A nagyherceg szólalt meg elsőként hozzám intézve szavait:

– A szőnyegről gyorsan a kövezetre kell húznunk, mert ha vérezni kezd, mindent bemocskol!

Dimitrij Pavlovics a vállánál, én pedig a lábánál fogva ragadtam meg, azzal a testet a padlóra fektettük. Egy csepp vér sem maradt a szőnyegen.

Csendben beburkoltuk a holttestet. Most láttam Raszputyint életemben először, eddig csak az őt ábrázoló fotókon láttam pétérvári rajongóitól körülveve. Most pedig itt fekszik előttem a hullája. Különböző érzések viaskodtak bennem, de a legerősebb a döbbenet volt, hogy egy ilyen közönséges paraszt, ez a gyűlöletes szatír hogyan volt képes Oroszország sorsát befolyásolni.

Mi módon babonázta meg a cárt és a cárnét?

Eszembe jutott Juszupov elbeszélése arról, hogy a cár Raszputyin tanácsára valamiféle gyógyszert szedett a tibeti orvosa, Badmajev révén. Egy nap Raszputyin megkérdezte Juszupovtól: „Felixsz, te miért nem mész el Badmajevhez? Ügyes ember. Menj csak el, kedveském! Füvekkel gyógyít, mégpedig igen hatáson. Ad neked egy üvegcsé növényi kivonatot, amitől megnövekszik az asszonyok iránti gerjedelmed, vagy egy másikat, amitől minden gondod elszáll, nagy békességet érzel, és semmi más nem érdekel.”

Nem ez a likőr hatott minden oroszok cárijára, midőn a kormányzást erre a sárkányra, a végzet asszonyára, Alexandra Fjodorovnára bízta? Ő maga írta, hogy vannak a történelemnek olyan periódusai, amikor asszonykezeknek kell a kormányzás gyeplőjét megragadni, és Oroszország is ismert már ilyen periódusokat történelme folyamán.

Tekintetem nem tudtam levenni Raszputyinról. Még nem halt meg, lélegzett.

Jobb kezével eltakarta a szemét és az orrát, bal keze a teste mellett feküdt. Mellkasa időnként süllyedt, majd megemelkedett. Választékosan, de paraszti módra öltözködött: jó csizma, velúrnadrág, gazdagon hímzett selyeming, valamint pomponokkal díszített vörös selyemöv volt rajta.

Gondosan ápolt sötét szakállá fénylett az általa használt kenőcstől. Magam sem tudom, mennyi időt töltöttem így, mikor Juszupov hangjára eszméltem:

– Jöjjön fel, be kell fejeznünk a dolgokat.

Leoltottam a villanyt, becsuktam az ajtót, és a szalonba mentem, ahol egyenként gratuláltunk Juszupovnak, akinek az a dicsőség jutott osztályrészül, hogy megszabadítsa Oroszországot Raszputyintól. Hajnali háromra járt, nem volt vesztegetni való időnk.

S. főhadnagy az egyenruhája fölé vette Raszputyin elegáns szőrmebundáját, csizmáját és kesztyűjét. Lazavert kissé magához tért, sofőrruhába bújt, azzal mindketten elindultak a nagyherceg kíséretében, hogy a pályaudvaron álló vonatomban elégezzék Raszputyin holmijait. A nagyherceg palotájában kocsit váltva vissza kellett térniük a holttestért.

Rövid ideig kettesben maradtunk Juszupovval, aki a folyosón keresztül a távol lévő szülei lakosztályába ment. Ami engem illet, szivarra gyújtottam, és járkálni kezdtem barátaink visszatérére várva. Érkezésük után valami szövet-félbe kellett burkolni a hullát, és elszállítani.

Nem tudom, mennyi idő telt el így, nyugodt és elégedett voltam. Csak amikor a herceg asztalán hagyott „sauvage” pisztolyomat ismét zsebre tettem, éreztem valami felindultságot. Kiléptem a folyosóra. Ekkor az étkező irányából ajtónyitás hangja hallatszott.

Mi lehet ez? – gondoltam. De nem volt időm merengeni. Vad, embertelen üvöltés hangzott odalentről. Juszupov hangjára hasonlított: „Puriskevics, lőjön, lőjön, lőjön! Él és menekül!”

Juszupov jelent meg a lépcső tetején. Fehér volt, mint a fal, nagy kék szeme kidüldt. Anélkül, hogy észrevett volna, ismét a szülei lakosztálya, a főbejárat felé iramodott.

Elképedve, egy pillanatra megdermedtem. A kert felől, a hátsó kijárat irányából, onnan, ahol korábban az autónk állt, futó léptek zaját hallottam. Nem habozhattam tovább. Pisztolyomat megragadva leszaladtam a lépcsőn.

Amit odalent láttam, az inkább egy rémálomhoz hasonlított, semmint a valósághoz. Raszputyin, aki fél órája még a lábaim előtt hevert agonizálva, most a hőésésben gyorsan szaladt a kerti rácsos kapu irányába.

Nem akartam hinni a szememnek. De egy hang magamhoz térített: – Feliks, Feliks! Mindent elmondok a cárnénak! – kiabálta futás közben. Valóban Raszputyin volt. Elképesztő életerejének köszönhetően visszatért belé a lélek. Még egy pillanat, és eléri a második rácsos kaput, ahol esélye nyílik az első járókelőtől segítséget kérni... És akkor minden elveszett!

Utánaeredtem és rálöttem. Az éjszakai csendben a revolverem dőreje visszahangot vert. Elhibáztam. Raszputyin meggyorsította lépteit. Másodjára is céloltam és lőttem... ismét hiába.

Nem tudom leírni a veszett dühöt, ami e percben magam iránt elfogott. A szemenovszki lőtéren – közepes céllovó létemre – soha el nem hibáztam a célt, de most, hogy húsz lépésről képtelen vagyok egy embert eltalálni, ez felbosszantott.

Harmadszor is lőttem. A golyó a hátán érte. Megtorpant. Gondosan céloltam, és negyedszer is elsütöttem a pisztolyt. A lövés valószínűleg a fején érte, mert arccal a hóba bukott. Odaszaladtam hozzá, és teljes erővel fejbe rúgtam. Mégis megpróbált talpra állni, de nem sikerült neki. A fogait csikorgatva mozdulatlaná vált. Amikor meggyőződtem róla, hogy menekülésre képtelen, bementem a hátsó ajtón keresztül az épületbe. Közben visszaemlékeztem, hogy a lövöldözés alatt két alakot láttam a kerítés mellett. Az egyik, hallva a dörrenéseket, futásnak eredt. Most mit csináljak? Mit csináljak? – ismételtettem fennhangon a szalonba lépve. Magam vagyok. Juszupov eszét veszette, a hulla a kapunál hever, az első járókelő észreveheti. Jó kis ügy! Egymagam nem tudok mit kezdeni. Más, előre nem látott gondok is jelentkeztek. Lehet, hogy Juszupov lövését a szolgák nem hallották, de az már lehetetlennek tűnt, hogy a főkapunál szolgálatot teljesítő két katona ne hallotta volna a „sauvage”-om négy dörrenését. Sietve a főkapu felé indultam.

A két katona jöttemet látva felállt.

– Fiúk – mondtam nekik –, megöltem... – Mire úgy hajoltak felém, mintha meg akarnának ragadni... – Megöltem Griska Raszputyint, Oroszország és a cár ellenségét.

Midőn ez utóbbi szavakat is kiejtettem, egyikük megölelt, míg a másik így kiáltott fel:

– Dicsértessék az Úr neve! Már rég meg kellett volna tenni.

– Barátaim – mondtam nekik –, Feliksz Felikszovics herceg és jómagam is hallgatásokat kérjük; sejtethetek, ha az úgy kitudódna, nem számíthatnánk a cárné dicséretére. Tudtok hallgatni?

– Excellenciás uram – felelték –, oroszok vagyunk, számíthat ránk, hogy nem áruljuk el.

Megöltem mindkettőjüket, majd kértem, hogy a hullát hozzák be a rácsos kaputól az ebédlő melletti kis helyiségbe.

A parancsok kiadásával végezve, elindultam, hogy megnyugtassam Juszupovot. A lakosztály fürdőszobájában találtam rá, amint szüntelenül hányt.

– Mi a baj, barátom? Nyugodjék meg, Raszputyin nincs többé. Végeztem vele. Menjünk a dolgozószobájába.

Juszupov a hányástól zavaros szemmel nézett rám, de engedelmeskedett.

Folyton csak azt ismételte: „Feliksz, Feliksz, Feliksz, Feliksz...” Bizonyára történt valami közte és Raszputyin közt azon rövid időben, míg halottnak képzelve lement a pincébe, valami, ami megzavarta az agyát. Amikor kiléptünk a folyosóra, a katonák épp megjelentek a hullával. Ennek láttán Juszupov beugrott a dolgozószobájába, magához vette a Maklakov-féle gumibotot, s azzal a holttestre vetette magát. Ő, aki megmérgezte anélkül, hogy a méreg hatott volna, azután rálőtt, de mégsem halt meg, nem akarta elhinni, hogy Raszputyin már valójában csak egy tetem. Vadul üvöltve teljes erőből csépelni kezdte.

Én a lépcső tetején maradva értetlenül szemléltem a jelenetet. Megdöbbenésemet csak fokozta, hogy Raszputyin látszólag még mindig adott életjeleket.

Hidegvérem visszanyerve, rákiáltottam a katonákra, hogy távolítsák már el Juszupovot a tetemtől, mert minden véres lesz, és egy esetleges helyszíni szemle esetén még rendőrkutya sem kell, hogy felfedezzék a mindenütt árukló vényomokat.

A katonák engedelmeskedtek, de minden erejüket meg kellett feszíteniük, hogy a tomboló Juszupovot lefogják. Egy bőrkanapéra fektették. Szemei rémületet tükröztek, arca eltorzult, miközben mániákusan ismételte: „Feliksz, Feliksz, Feliksz...”

Megparancsoltam a katonáknak, hogy kerítsenek valami szövetdarabot és kötelet, hogy a testet betakarjuk.

Az egyik elment, hogy teljesítse parancsaimat, míg a másik követett az emeletre. Közben elmondta, hogy a Pracssecsnaja, valamint a Maximilien utca sarkán ügyelő őrszem érdeklődött a lövöldözés okáról. Fél órával ezelőtt leváltotta egy másik őrszem, most biztosan jelentést tesz a főnökeinek a körzetben történekről. Hívtam.

Néhány perc múlva bevezették a dolgozószobába. Rápillantottam, és máris láttam, nagy hibát követtem el; amolyan régi típusú szervilis hivatalnoknak látszott. De már nem volt mit tenni.

– Ide hallgass, barátom, te szeretnéd tudni, mi okból lövöldöztünk itt a levegőbe?

– Így van, méltóságos uram – felelte.

– Nos, ismeresz engem?

– Tökéletesen – válaszolta. – Ismerem önt.

– Tehát ki vagyok én?

– Vladimir Mitrofanovics Puriskevics, a Duma tagja.

– Helyes! És ezt az urat ismered? – mutattam a mozdulatlan Juszupovra.

– Ófensége Juszupov herceg.

– Jól van. Ide figyelj, barátocskám – mondtam vállára téve kezemet. – Szereted a mi cár atyuskánkat és Oroszország anyácskánkat? Szeretnéd az orosz gygyverek győzelmét a németeké felett?

– Természetesen, méltóságos uram – válaszolt amaz. – Szeretem a cárt és a hazámat, és azt kívánom, hogy Oroszország legyőzze a németeket.

– Aztán tudod-e, hogy ki a cár és Oroszország legfőbb ellensége? Tudod-e, hogy ki gátolja háborús erőfeszítéseinket, hogy ki adott Stürmernek hivatali posztokat, hogy ki befolyásolja a cárnét, s így közvetve ki uralja Oroszországot?

– Bizony tudom – felelte lelkesen. – Griska Raszputyin.

– Nos, öregem, ő már nincs többé. Megöltük őt. Mi lövöldöztünk itt mostanában. Hisz hallottad. De tudnál-e hallgatni róla és nem elárulni bennünket? Gondolkodóba esett, majd így felelt:

Hacsak erőnek erejével nem kényszerítenek esküvésre, akkor nem mondok semmit. De ha igen, akkor elmondom a teljes igazságot, hiszen hazudni bűn.

Megértettem, hogy minden további győzködése felesleges, és miután megtudtam, hogy a főnöke Grigorjev tábornok, egy jó családból származó, becsületes ember, útjára bocsátottam.

A másik katona megjött és jelentette, hogy a testet betakarták. Lementem megszemlélni. Kék színű szövetdarab volt, valami függönyfélének nézett ki. Most kezdtem csak elhinni, hogy Raszputyin hullá, és már soha többé nem tud életre kelni.

Már csak az maradt hátra, hogy Lazavert és S. főhadnagy visszatérjenek a nagyherceggel együtt. Szóltam a szolgálknak, hogy öltöztessék át Juszupovot, mossák ki a levetett ruháit, és hozzanak másik csizmát neki. Leültem egy fotelbe és vártam.

Öt perc múlva megérkezett az autó, és a nagyherceg megjelent a többiekkel együtt.

Dimitrij Pavlovics egész vidám volt, de ahogy meglátott, rögtön megértette, hogy valami komoly dolog történt időközben. Röviden elmeséltem neki a történeteket, és arra kértem, ne vesztegessünk egy percet sem. A helyzet komolyságát átérzve intézkedtek, hogy az egyik katona a hullát a láncokkal és a súlyokkal együtt a nagyherceg kocsijába tegye. Maga Dimitrij Pavlovics ült a volánhoz, mellé S. főhadnagy. Mögöttük jobb felől Lazavert, bal felől én foglaltunk helyet, míg a katona kénytelen volt Raszputyin tetemére kucorodni, mivel elhatároztuk, hogy segítségül magunkkal visszük. Raszputyin bundája és csizmája a kocsiban maradt. – Miért nem égették el a megbeszéltek szerint ezeket a holmikát? – kérdeztem Lazavertet.

– A bundát nem lehetett egészben a kályhába gyömöszölni, és az ön felesége nem tartotta lehetségesnek, hogy a darabokra vágással bíbelődjének. Vi-

táztak is ezen Dimitrij Pavloviccsal, de végül csak el kellett hoznunk. Elégettük a kaftánt és egyebeket, amikre már nem emlékszem.

- Be kell dobnunk a bundát a testtel együtt a vízbe – tette még hozzá.
- Telefonált a „Rodé” villába a megbeszéltek szerint?
- Természetesen.

Csendben folytattuk utunkat. Csak lassan haladtunk, nem akartuk a rendőrség gyanúját felkelteni azzal, hogy a városban gyorsan hajtunk. Az ablak le volt engedve, az éjszakai friss levegő bevágott és jótékonyan hatott rám. Higgadt voltam a történetek ellenére. De azért a fejemben rajzoltak a Raszputyinnal kapcsolatos gondolatok. Eszembe jutottak a Nyikolaj Mihailovics nagyherceggel november elején folytatott megbeszéléseim.

A nagyherceg megosztotta velem a Romanovok arra irányuló kísérleteinek elbeszélését, hogy a cárt Raszputyin befolyásának csökkentésére bírják a cárné politikai hatalmának korlátozásával.

Furcsa volt most arra gondolni, hogy a kocsi hátsó részében a „jó atyus” hulláját visszük.

Kipillantottam az ablakon. Már a városon kívül jártunk. A világítás gyérült, és az út is gyatrább lett. A holttest időnként nagyokat zökkent a rajta ülő katona súlya ellenére. Nehezen tudtam undoromat leküzdeni.

A távolban végre megpillantottuk a hidat, ahol a testet a folyóba szándékoztunk dobni. Dimitrij Pavlovics lassított, majd megállt a híd bal oldalán a kőkorlát mellett.

Leoltotta az autó lámpáit, azzal minden sötétbe borult. A motor továbbra is duruzsolt. Kiszálltam, a katona és Lazavert követtek. S. főhadnagy csatlakozott hozzánk. Dimitrij a kocsi mellett őrködött. Fogtuk a testet, és híd lábánál lévő lékbe dobtuk. Csak azután vettük észre, hogy megfeledkeztünk a súlyokról és a láncokról. Ezeket a bundába téve a test után dobtuk Raszputyin fél pár csizmájával együtt.

Mindez percek alatt zajlott le. Visszaültünk a kocsiba. Én Dimitrij Pavlovics mellett foglaltam helyet. Máig sem értem, hogy a hídon történt megállásunk miként maradt észrevétlen. Amikor átmentünk a hídon, a reflektorok fénye a bódéjában békésen alvó őrszemre esett.

A nagyherceg gyorsított, de a motor többször is lefulladt, meg kellett állnunk megjavítani. Lazavert a lámpák fényénél elvégezte a szükséges munkát, azután mentünk tovább. A legutóbbi ilyen megállásra a Kamenoosztrovcskij proszpekten, majdnem a Szent Péter és Pál erőddel szemben kényszerültünk. Végül megérkeztünk Szergej Alekszandrovics palotájához, ahol Dimitrij Pavlovics akkoriban lakott. Útközben részletesen elmeséltem neki mindazt, ami a Juszupov-palotában távozásuk óta történt, azzal a megjegyzéssel, hogy szerintem hiba volt a hullát vízbe dobni, mert a test eltűnése majd egy sor ál-Raszputyin feltűnésére adhat lehetőséget.

- Talán igaza van – felelte –, de ezen már nem változtathatunk.

Amikor kiszálltunk az autóból, megrökönyödésünkre megleltük Raszputyin másik csizmáját. A kocsi szőnyege pedig itt-ott vérfoltos lett.

A nagyherceg parancsot adott a szolgálknak, hogy égensék el mindkettőt. S. főhadnagy, Lazavert és én elbúcsúztunk Dimitrij Pavlovicstól, és fiákeren a Varsó pályaudvarra indultunk. A főhadnagy csatlakozott a feleségéhez, aki az

éjszakát a nejemmel töltötte. Jómagam és Lazavert pedig aludni mentünk, hogy a Duma-képviselők 9 órakor esedékes látogatásáig legalább néhány órát pihenjünk.

Öt óra volt, amikor kifizettem a kocsist, majd észrevétlen a vasúti kocsiba tértünk. Mindenki mélyen aludt.

A vonatfolyosón megpillantottam a feleségemet fehér főkötőben, aki engem várt. Bementem a fülkémbé és ruhástul lefeküdtem aludni.

December 17-én fél kilenc tájban Lazavert társaságában a rettenetes éjszaka ellenére immár frissen és pihenten kijelöltük az ápolókat, akik a vagonra vigyáznak, míg mi a vendégeket fogadjuk. Kevéssel 9 után érkeztek Csingarev doktor vezetésével. A látogatás körülbelül délig tartott. Minden szükséges információt megadtunk.

A Duma-tagok távoztak. Elmentem anyámhoz, hogy búcsút vegyek tőle, majd feladjam Maklakovnak az ígért táviratot a megegyezéssel szöveggel: „Mikor érkezik?” Ami azt jelentette: Raszputyin halott.

A Dumából Oldenburg herceg palotájába mentem, hogy találkozzam Kocsergin tábornokkal, a kancellária vezetőjével, végül a Vörös kereszt Inyzenér-naja utcai központi igazgatóságán Csamanszkij ügyvezetőt kerestem fel.

Mindezekkel a látogatásokkal azt a látszatot akartam kelteni, hogy megszokott munkámat végzem, és ezt a felkeresett személyek szükség esetén igazolják.

4 óra után visszatértem az állomásra. Rendelkeztem, hogy a vonatot pontosan nyolc órai indulásra készítsék elő. De alig ültem asztalhoz, amikor egy autó fékezett a vonatom mellett, és S. főhadnagy szállt ki belőle.

A nagyherceg kérését tolmácsolta, miszerint haladéktalanul keressem fel a palotájában. Beszálltam a kocsiba, és elindultunk.

A házigazdát Juszupovval kettesben találtam. Láthatóan feldúltak voltak, szivaroztak és kávéztak az alvás nélkül töltött éjszaka és az egész napi nyugtalanság miatt. A cárné már értesült Raszputyin haláláról, és minket jelölt meg mint elkövetőket. Golovina asszony, udvarhölgy, egyben Raszputyin titkárnője informálta őt, miszerint a szerzetes az egész estét minálunk töltötte. Riadóztatták a rendőrséget, hogy találják meg a hullát és göngyölítsék fel az összeküvést.

– A mocsok miatt a legjobb vadászkytyámat kellett megölnöm – vágott közbe Juszupov. – Valamivel csak meg kell magyaráznunk a hóban lévő vérfoltokat, ha derék Sherlock Holmes-aink megjelenének nálam. A katonák segítségével, az egész napot a házban való rendrakással töltöttem, most pedig – mint látja – épp levelet írunk a cárnénak. Még ma eljuttatjuk a részére.

Segítettem a levél megfogalmazásában, amely két órával a palotába érkeztem után megszületett.

Dimitrij Pavlovics lezárta a pecsétjével, azután gondoskodott, hogy a címzetthez jusson. Zavarban voltunk, hisz tudtuk, hogy a levél minden sora hazugság. Amíg Dimitrij Pavlovics kiment intézkedni, megkérdeztem Juszupovot, mi is történt valójában, mialatt a magához tért Raszputyinnal kettesben maradt.

Juszupov fájdalmasan elmosolyodott. – Az életben nem fogom elfelejteni. Amikor az ebédlőbe értem, Raszputyin ugyanott hevert, ahol előzőleg hagytuk. Megtapogattam a pulzusát majd ellenőriztem a szívverését. Egyik sem működ-

dött. Így azután képzelheti döbbenetemet, amikor lassan felnyitotta sátáni szemeit, majd gyűlölettel telve azt sziszegte: „Feliksz, Feliksz, Feliksz!” Aztán talpra ugrott és megragadott. Kibontakoztam a szorításából, hogy aztán mi történt, arra már nem emlékszem.

Dimitrij Pavlovics visszatért, én pedig megölelve őket, búcsút vettem tőlük. A nagyherceg kocsija a pályaudvarra vitt, a vonatom pedig este 10-kor maga mögött hagyva az orosz fővárost elindult a frontra. Dimitrij Pavlovics másnap utazott el, Juszupov ugyancsak, aki a Krímben lévő Corez-i nyaralójában csatlakozott feleségéhez.

A december 14–17. között lezajlott események folytatása...

Világosodik. A téli reggel halovány világosságában írom ezeket a befejező sorokat.

Nem bírok tovább aludni. Agyamban lázasan cikáznak az egymást kergető gondolatok. A jövőre gondolok. Nem az én személyes sorsomra, hanem ennek a hatalmas országnak a jövőjére, amelyet Oroszországnak hívnak, és kedvesebb nekem az életemnél vagy a családomnál is.

Ó, Uram! Milyen kilátástalan is a jövő ezekben a Mindenható által ránk küldött fájdalmas háborús években.

Képesek leszünk elviselni mindennek a súlyát, avagy erőnk és hitünk elvesztésével a történelemben régtől elfoglalt helyünk is odavész?

Ki a megmondhatója? Ki láthat a távoli jövő ködfátyla mögé?

Nagy nép, nagy nemzet vagyunk, lesöpörve vagy magunkba olvasztva az utunkba kerülő más népeket. Képesek leszünk erre a továbbiakban is, avagy minden elveszett, és kiöregedett, korrump, degenerált nemzetként a többi nép játékszerévé leszünk, akik kihasználják a szlávokat? Népek, akik a fény, a tudomány felé haladnak a világ feletti uralomra törve, amit a sors tőlünk megtagad.

Ki tudja? Ki képes megjósolni a születőben lévő új nappal tejköde által fátyolozott jövő eseményeit?

1916. december 18.

Útközben

Fordította: Karner András

Forrás: V. Pourichkevitch: *Comment j'ai tué Raspoutine* (J. Povolozky et Cie éditeurs 13, rue Bonaparte Paris (6e), 36–121. oldalak

Kárner András 1949-ben Budapesten született. A pesti Piarista Gimnáziumban érettségizett, majd rövid jogi tanulmányok után külkereskedőnek tanult. Négy évtizedes szakmai pályáján főleg francia nyelvterületen működött, de élt Ázsiában is mongóliai külszolgálatra idején. 1991-ben a dél-franciaországi Carros-ban (Nizza) dolgozott. Családos ember, két felnőtt gyermek édesapja. Szakmai munkája mellett kedvtelésből francia és olasz nyelvű szépirodalmi művek fordításával kezdett foglalkozni.

2008 óta műfordításai, valamint saját írásai sorozatosan jelennek meg neves hazai folyóiratokban (Vigilia, Jel, Dunatűkör, Nagyvilág, Napút stb.) A mongóliai élményeit feldolgozó *Tugrik a bőröndben*

c. könyve 2015-ben jelent meg a Szófia Kiadó gondozásában.

AKáva Téka jelen számában az 1924-ben franciául megjelent *Puriskevics-napló* műfordításában Raszputyin meggyilkolásáról kapunk hiteles önvalloást. A történelem iránt érdeklődő magyar olvasóközönség sokféle interpretációban tud az eseményről, de a naplót ez ideig nem ismerhette. A cári család svájci nevelőjének szintén kuriózumszámba menő emlékiratait magyarra ültető szerző segítségével napról napra nyomon kísérhetjük a gyilkosság előkészítését és végrehajtását. Izgalmas történelmi „krimi” ajánlunk a történelmi rejtélyek iránt érdeklődő olvasónak.

Cédrus Művészeti Alapítvány
1136 Budapest, Pannónia u. 6.
Telefon: (1) 247-6657
Mobil: (30) 511-3762
E-mail: szongy@gmail.com
Honlap: www.naputonline.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
ISSN 1787-6877
ISBN 978-615-81131-7-5